

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2006. február 9. *

A C-127/04. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a High Court of Justice (Anglia és Wales), Queen's Bench Division (Egyesült Királyság) a Bírósághoz 2004. március 8-án érkezett 2003. november 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

Declan O'Byrne

és

a **Sanofi Pasteur MSD Ltd** (korábban Aventis Pasteur MSD Ltd),

a **Sanofi Pasteur SA** (korábban Aventis Pasteur SA)

* Az eljárás nyelve: angol.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök (előadó), K. Schiemann, K. Lenaerts, Juhász E. és M. Ilešič bírák,

főtanácsnok: L. A. Geelhoed,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. április 7-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- D. O'Byrne képviseletében S. Maskrey QC és H. Preston barrister, K. Pickup solicitor megbízásából,
- a Sanofi Pasteur MSD Ltd és a Sanofi Pasteur SA képviseletében G. Leggatt QC és P. Popat barrister,
- az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Gentili avvocato dello Stato,

- az Európai Közösségek Bizottsága képviselőjében X. Lewis és G. Valero Jordana, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. június 2-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv (HL L 210., 29. o., magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 257. o.; a továbbiakban: irányelv) 11. cikkének értelmezésére irányul.
- 2 A kérelmet a D. O'Byrne és a Sanofi Pasteur MSD Ltd (korábban Aventis Pasteur MSD Ltd; a továbbiakban: APMSD), valamint a Sanofi Pasteur SA (korábban Aventis Pasteur SA; a továbbiakban: APSA) között, az utóbbiak által forgalomba hozott, hibásnak vélt oltóanyag miatt folyamatban levő eljárásban terjesztették elő, amely oltóanyag beadása súlyos károsodást okozott D. O'Byrne-nek.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

- 3 Az irányelv 1. cikke előírja, hogy „[a] termék gyártója felel a termék hibája által okozott kárért”.

- 4 Az irányelv 3. cikke – amely meghatározza a gyártó fogalmát – a következőképpen rendelkezik:

„(1) A »gyártó« a végtermék, az alapanyag, a résztermék előállítója, valamint az, aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével.

(2) A gyártó felelősségének sérelme nélkül, minden személyt, aki üzleti tevékenysége körében eladás, bérlet, lízing vagy az értékesítés bármely formája céljából terméket a Közösségbe importál, ezen irányelv alkalmazása szempontjából gyártónak kell tekinteni, és [minden ilyen személy] gyártóként felel.

(3) Ha a termék gyártója nem állapítható meg, a termék minden szállítója gyártónak tekintendő, kivéve, ha ésszerű időn belül tájékoztatja a károsultat a gyártónak vagy annak a személyéről, akinek a terméket szállította [helyesen: annak a személyéről, aki a terméket szállította neki]. Ugyanez vonatkozik az importált termékekre, ha ezek tekintetében a (2) bekezdés szerinti importőr nem állapítható meg, abban az esetben is, ha a gyártó neve fel van tüntetve.”

5 Az irányelv 7. cikke szerint:

„Ezen irányelv alapján a gyártó nem felelős, ha bizonyítja, hogy

a) a terméket nem ő hozta forgalomba; vagy

[...]”.

6 Az irányelv tizedik preambulumbekzdése szerint „mind a károsult, mind a gyártó érdeke megköveteli, hogy a kártérítési igény elévülésének határideje egységes legyen”. E tekintetben az irányelv 11. cikke a következőkről rendelkezik:

„A tagállamok jogszabályaikban előírják, hogy a károsultnak az ezen irányelvből eredő igénye attól az időponttól számított 10 év elteltével, amelyen [helyesen: amikor] a gyártó a kárt okozó terméket forgalomba hozta, elévül, kivéve, ha a károsult időközben bírósági eljárást indított a gyártó ellen.”

A nemzeti szabályozás

- 7 Az irányelvet az Egyesült Királyságban a fogyasztóvédelemre vonatkozó 1987. évi törvény (Consumer Protection Act 1987, a továbbiakban: 1987. évi törvény) első része ültette át, amely 1988. március 1-jén lépett hatályba. A törvény 4. szakasza szerint:

„(1) Valamely termék hibája miatt e rész rendelkezései alapján indított polgári jogi perben az alperes mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy:

[...]

(b) a terméket egyáltalán nem hozta forgalomba; vagy

[...]

(d) a termék a forgalomba hozatal időpontjában hibátlan volt;

[...]”

- 8 Az 1987. évi törvény ezenkívül a 11A. szakasszal egészítette ki az elévülésről szóló 1980. évi törvényt (Limitation Act 1980), amelynek (3) bekezdése szerint:

„Az e szakasz hatálya alá tartozó igények az [...] adott időponttól számított tízéves határidőn túl nem érvényesíthetők; jelen bekezdés alapján a keresetindítási jog a tízéves határidő lejártával megszűnik, függetlenül attól, hogy keletkezett-e ilyen jog, vagy hogy a jelen törvény következő rendelkezései szerinti határidő megkezdődött-e.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 9 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szövegéből kitűnik, hogy a gyermek D. O’Byrne-t 1992. november 3-án egy adag antihaemophilus oltóanyaggal oltották be egy egyesült királyságbeli orvosi rendelőben.
- 10 Az oltás követően a gyermek súlyos károsodást szenvedett. Ügyvédei szerint a károsodást az okozta, hogy a beadott oltóanyag hibás volt.
- 11 Az oltóanyag gyártója a francia Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA (jelenleg, névváltoztatás után: APSA) társaság volt.
- 12 1992. szeptember 18-án az APSA nagyobb mennyiségű oltóanyagot küldött a Mérieux UK Ltd (jelenleg, névváltoztatás után: APMSD) nevű angol társaságnak,

köztük azt is, amellyel a fiatal D. O'Byrne-t beoltották. Ez utóbbi társaság, amely az APSA 100%-os leányvállalata, és termékeinek egyesült királyságbeli forgalmazója, szeptember 22-én kapta meg a szóban forgó készletet. A kiszállításkor az APSA számlát küldött az APMSD-nek, amelyet az szabályosan kifizetett.

- 13 Később (nem ismeretes időpontban) az APMSD az oltóanyag-szállítmány egy részét eladta az Egyesült Királyság Egészségügyi Minisztériumának, és a minisztérium által kijelölt kórházba szállította. A kórház ezután eljuttatta abba az orvosi rendelőbe, ahol a gyermeket 1992. november 3-án beoltották.
- 14 2000. november 2-án az alapügy felperesének ügyvédei elsőként az APMSD ellen nyújtottak be kártérítés iránti keresetet, azt állítva, hogy ez utóbbi a termék gyártója.
- 15 2002. október 7-én az APSA ellen nyújtottak be keresetet. Az ügyvédek jelezték, hogy csak 2002 nyarán vált egyértelművé számukra, hogy a termék gyártója valójában az APSA, nem pedig az APMSD.
- 16 Ebben a második eljárásban az APSA arra hivatkozik, hogy a vele szemben érvényesített igény elévült. Előadja, hogy mivel a terméket 1992. szeptember 18-án hozta forgalomba azáltal, hogy leszállította az APMSD-nek, amely szeptember 22-én átvette, a keresetet viszont csak 2002. október 7-én nyújtották be, az eljárást az 1987. évi törvény 11A. szakaszának – az irányelv 11. cikkét átültető – (3) bekezdésében foglalt tízéves elévülési idő lejártát követően indították meg.

- 17 Az alapügy felperesének ügyvédei szerint a kártérítési igény nem évült el. A termék forgalomba hozatalára ugyanis csak akkor került sor, amikor az APMSD az egészségügyi miniszter által kijelölt kórházba szállította a terméket. Ez a szállítás pedig a második kereset benyújtását megelőző tíz éven belül történt.
- 18 Az ügyvédek 2003. március 10-én a kérdést előterjesztő bíróságnál kérelmezték annak elrendelését, hogy az első (2000. november 2-án indított) bírósági eljárásban az APSA perből való elbocsátása mellett az APMSD-t idézzék meg alperesként.
- 19 Ilyen körülmények között a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
- „1) Ha valamely terméket adásvételi szerződés alapján a francia gyártó a 100%-ban tulajdonában álló angol leányvállalatának szállít, amely valamely másik jogalanynak szállítja a terméket, akkor úgy kell-e értelmezni az [...] irányelv 11. cikkét, hogy a terméket akkor hozzák forgalomba,

a) amikor elhagyja a francia társaságot, vagy

b) amikor megérkezik az angol társasághoz, vagy

- c) amikor elhagyja az angol társaságot, vagy
- d) amikor megérkezik ahhoz a jogalanyhoz, amelyiknek az angol társaság szállította a terméket?
- 2) Ha a felperes az [...] irányelv alapján fennálló, hibásnak vélt termék miatti igényét tévedésből A társasággal szemben indított keresettel érvényesíti, mert A-t gondolja a termék gyártójának, valójában azonban nem A, hanem B társaság a termék gyártója, a tagállam nemzeti joga felruházhatja-e a bíróságokat arra irányuló mérlegelési jogkörrel, hogy az ilyen keresettel indított eljárást az [...] irányelv 11. cikke értelmében „a gyártó ellen indított bírósági eljárásnak” minősítsék?
- 3) Az [...] irányelv 11. cikke – helyesen értelmezve – megengedi-e, hogy a tagállam annak engedélyezésére irányuló mérlegelési jogkört ruházzon valamely bíróságra, hogy alperesi minőségben A társaságot B társaság váltsa fel a fenti második kérdésben említett eljárásban („releváns eljárás”), amennyiben:
- a) letelt a 11A. szakaszban megállapított tízéves határidő;
- b) a releváns eljárást a tízéves határidő lejárta előtt indították A ellen, és
- c) a tízéves határidő lejárta előtt nem indítottak eljárást B ellen azzal a termékkel kapcsolatban, amely a felperes által állított károsodást okozta?”

Az első kérdésről

- 20 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy ha valamely terméket a gyártó társaság a forgalmazó leányvállalatára ruház át, amely azt harmadik személynek eladja, vajon úgy kell-e értelmezni az irányelv 11. cikkét, hogy a termék forgalomba hozatala akkor valósul meg, amikor a gyártó társaság átruházza a terméket a leányvállalatra, vagy akkor, amikor ez utóbbi harmadik személyre ruházza át a terméket.
- 21 Az alapügy felperese, az olasz kormány és az Európai Közösségek Bizottsága úgy véli, hogy valamely termék forgalomba hozatala a gyártónak a termék felett gyakorolt ellenőrzésének elvesztésétől függ, vagy akkor következik be, amikor olyan személynek ruházzák át a terméket, aki felett a gyártó nem gyakorol felügyeletet. Az számít, hogy a harmadik személynek történt átadás révén a termék mikor kerül be az értékesítési láncba. Szerintük a gyártó 100%-os tulajdonú leányvállalata, mint amilyen az alapügyben is szerepel, nem tekinthető harmadik személynek.
- 22 Az alapügy alperesei szerint ezzel szemben a forgalomba hozatal meghatározása szempontjából az a tény releváns, hogy a termék elhagyja a gyártás tényleges helyét, és e tekintetben nem juthat döntő szerep annak a körülménynek, hogy a termék valamely leányvállalathoz került.
- 23 Bevezetésként meg kell állapítani, hogy az irányelv nem tartalmazza a „forgalomba hozatal” fogalom meghatározását, amelyre különösen az irányelvnek a gyártó felelősség alóli mentesülésének eseteit felsoroló 7. cikkének a) pontjában, valamint a károsultnak az ezen irányelvből eredő igénye elévülésére vonatkozó 11. cikkében történik utalás.

- 24 A forgalomba hozatalnak az irányelv 7. cikkében található fogalmával kapcsolatban a Bíróság úgy határozott, hogy a felelősség alól a forgalomba hozatal hiánya okán történő mentesülés elsősorban arra az esetre vonatkozik, amikor nem a gyártó vonja ki a terméket a gyártási folyamatból. Szintén nem tartoznak az irányelv hatálya alá azok az esetek, amikor a terméket a gyártó akarata ellenére – például még a gyártási folyamat befejezése előtt – vagy magáncélokra használják fel, illetve az ehhez hasonló esetek (a C-203/99. sz., Veedfald-ügyben 2001. május 10-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-3569. o.] 16. pontja).
- 25 A Bíróság a fent hivatkozott Veedfald-ítélet 15. pontjában ugyanebben az összefüggésben mondta ki azt, hogy az irányelv 7. cikkében kimerítő jelleggel felsorolt eseteket, amelyek alapján a gyártó mentesülhet a felelősség alól, szigorúan kell értelmezni. Az ilyen értelmezés arra irányul, hogy biztosítsa a hibás termék károsultjának érdekeit.
- 26 Az irányelv 11. cikke, amely korlátozza a károsultnak az irányelv alapján fennálló igénye érvényesítésére nyitva álló határidőt, ezzel szemben semleges jellegű. Mint az irányelv tizedik preambulumbekzdéséből is következik, ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy a szóban forgó felek érdekében megfeleljen a jogbiztonság követelményeinek. A károsult keresetindításának időbeli korlátozásának tehát objektív feltételeknek kell megfelelnie.
- 27 Ezekre a szempontokra tekintettel valamely terméket akkor lehet az irányelv 11. cikke értelmében forgalomba hozottnak tekinteni, ha kikerült a gyártó által végzett gyártási folyamatból, és forgalmazási folyamatba került, amelynek során a vásárlóközönség számára felhasználás vagy fogyasztás céljára kínálják.

- 28 Főszabály szerint nincsen jelentősége e tekintetben annak, hogy a terméket a gyártó közvetlenül a felhasználónak vagy a fogyasztónak adja el, vagy az eladás az értékesítési lánc egy vagy több szereplőjén keresztül valósul meg, mint ahogy az irányelv 3. cikkének (3) bekezdésében szerepel.
- 29 Ha az értékesítési lánc egyik szeme szorosan a gyártóhoz kötődik, például a gyártó 100%-os tulajdonában levő leányvállalat esetében, el kell dönteni, hogy e kapcsolat következményeként ez a jogalany valójában az érintett termék gyártási folyamatához tartozik-e.
- 30 Az ilyen szoros kapcsolatot attól függetlenül kell megítélni, hogy külön jogalanyokról van-e szó, vagy sem. Jelentősége van viszont annak a kérdésnek, hogy a vállalkozások eltérő termelési tevékenységet végeznek-e, vagy ellenkezőleg: az egyik – leányvállalatként működő – vállalkozás, csupán forgalmazza vagy raktározza az anyavállalat által gyártott terméket. A nemzeti bíróság feladata eldönteni, hogy az egyes eset körülményeire és az eléterjesztett ügy tényállására tekintettel a gyártó és a másik jogalany közötti kapcsolat olyan szoros-e, hogy a gyártónak az irányelv 7. és 11. cikke szerinti fogalma kiterjed az utóbbi jogalanyra is, és hogy a termék ezen jogalanyok közötti átruházása az említett rendelkezések értelmében nem valósítja meg a termék forgalomba hozatalát.
- 31 Mindenesetre az alpereseknek az alapeljárásban előadott érveivel ellentétben nem döntő az a körülmény, hogy a terméket kiszámlázták a leányvállalatnak, és az ugyanúgy kifizette az árat, mint bármelyik vevő. Ugyanez vonatkozik arra a kérdésre, hogy melyik jogalanyt kell a termékek tulajdonosának tekinteni.

- 32 Az első kérdésre ezért azt a választ kell adni, hogy az irányelv 11. cikkét úgy kell értelmezni, miszerint egy terméket akkor hoznak forgalomba, amikor kikerül a gyártó által végzett gyártási folyamatból, és forgalmazási folyamatba kerül, amelynek során a vásárlóközönség számára felhasználás vagy fogyasztás céljára kínálják.

A második és a harmadik kérdésről

- 33 Második és harmadik kérdésével, amelyeket együtt kell vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy ha a termék gyártójának vélt társaság ellen tévesen indítanak keresetet, miközben a terméket valójában másik társaság gyártotta, tekintheti-e a nemzeti bíróság a gyártó társaság ellen irányulónak a keresetet, és megidézheti-e alperesként, az eredetileg perelt társaság perből való elbocsátása mellett.
- 34 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az irányelv nem rendelkezik az abban az esetben követendő eljárási rendről, amikor a károsult hibás termékért való felelősség megállapítása iránt indít eljárást, és téved a gyártó személyében. Ezért főszabály szerint a nemzeti eljárásjognak kell megállapítania, hogy ilyen eljárásban milyen feltételek mellett lehet valamelyik felet a perből elbocsátani, és helyette másikat megidézni.
- 35 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 1. és 3. cikke meghatározza azoknak a felelősöknek a körét, akikkel szemben a károsultnak az irányelvben előírt felelősségi rendszer alapján keresetindítási joga van (a C-402/03. sz., Skov és Bilka ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-199. o.] 32. pontja). Mivel az

irányelv célja az általa szabályozott kérdések teljes körű összehangolása, a felelősöknek az e rendelkezésekben meghatározott körét kimerítő felsorolásnak kell tekinteni (a fent hivatkozott Skov és Bilka ítélet 33. pontja).

- 36 Az irányelv 1. cikke, valamint 3. cikkének (1) bekezdése a felelősséget a gyártóra hárítja, akit többek között a végtermék előállítójaként határoz meg.
- 37 Kizárólag a kimerítő jelleggel felsorolt esetekben tekinthetők más személyek gyártónak, így az, aki önmagát a termék gyártójaként adja meg nevének, védjegyének vagy egyéb megkülönböztető jelzésének a terméken történő feltüntetésével (az irányelv 3. cikkének (1) bekezdése), aki terméket a Közösségbe importál (a 3. cikk (2) bekezdése), valamint a termék szállítója, ha a termék gyártója nem állapítható meg, és ésszerű időn belül nem tájékoztatja a károsultat a gyártónak vagy annak a személyéről, akinek a terméket szállította [helyesen: annak a személyéről, aki a terméket szállította neki] (3. cikk (3) bekezdése).
- 38 Annak megállapításakor, hogy adott perben a korábbi fél elbocsátása mellett milyen feltételekkel idézhető meg másik fél, a nemzeti bíróságnak biztosítania kell az irányelv – 3. cikkben megállapított – személyi hatályának érvényesülését és tiszteletben tartását.
- 39 A második és a harmadik kérdésre ezért azt a választ kell adni, hogy ha a termék gyártójának vélt társaság ellen tévesen indítanak keresetet, miközben a terméket valójában másik társaság gyártotta, főszabály szerint a nemzeti jognak kell megállapítania, milyen feltételek mellett lehet ilyen eljárásban valamelyik felet a perből elbocsátani, és helyette másikat megidézni. Annak megállapításakor, hogy a

korábbi fél elbocsátása mellett milyen feltételekkel idézhető meg másik fél, a nemzeti bíróságnak biztosítania kell az irányelv – 1. és 3. cikkében megállapított – személyi hatályának érvényesülését.

A költségekről

- 40 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv 11. cikkét úgy kell értelmezni, miszerint egy terméket akkor hoznak forgalomba, amikor kikerül a gyártó által végzett gyártási folyamatból, és forgalmazási folyamatba kerül, amelynek során a vásárlóközönség számára felhasználás vagy fogyasztás céljára kínálják.

- 2) Ha a termék gyártójának vélt társaság ellen tévesen indítanak keresetet, miközben a terméket valójában másik társaság gyártotta, főszabály szerint a nemzeti jognak kell megállapítania, milyen feltételek mellett lehet ilyen eljárásban valamelyik felet a perből elbocsátani, és helyette másikat megidézni. Annak megállapításakor, hogy a korábbi fél elbocsátása mellett milyen feltételekkel idézhető meg másik fél, a nemzeti bíróságnak biztosítania kell a 85/374 irányelv – 1. és 3. cikkében megállapított – személyi hatályának érvényesülését.

Aláírások